

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
cu privire la interpretarea articolului 87 din Constituția
Republicii Moldova

Nr.15b din 16.12.96

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.1-2/1 din 02.01.1997

* * *

În numele Republicii Moldova,
Plenul Curții Constituționale a Republicii Moldova în componența:
Pavel Barbalat - președinte
Nicolae Chiseev - judecător-raportor
Mihai Cotorobai - judecător
Nicolae Osmochescu - judecător
Gheorghe Susarenco - judecător
Ion Vasilati - judecător-raportor cu participarea
Ludmillei Zadorojnii - grefier și

a domnului Ion Zastavnețchi - adjunctul Procurorului General, reprezentantul Procurorului General al Republicii Moldova, în temeiul prevederilor articolului 135 alineatul (1) litera b) din Constituția Republicii Moldova și articolului 4 alineatul (1) litera b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședința plenară deschisă dosarul privind interpretarea dispozițiilor articolului 87 din Constituția Republicii Moldova.

Temei pentru examinarea dosarului, potrivit articolelor 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a servit sesizarea Procurorului General al Republicii Moldova în care se solicită interpretarea prevederilor articolului 87 din Constituția Republicii Moldova.

În procesul examinării preliminare a sesizării au fost solicitate și primite avizele de la Președintele Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova și Comisia pentru securitatea statului și asigurarea ordinii publice a Parlamentului Republicii Moldova.

Comisia juridică pentru numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova, fiind solicitată, nu a comunicat punctul său de vedere.

Examinînd sesizarea Procurorului General al Republicii Moldova, punctele de vedere expuse în avizele Președintelui Republicii Moldova, Guvernului Republicii Moldova și ale Comisiei parlamentare pentru securitatea statului și asigurarea ordinii publice, precum și conținutul articolului 87 din Constituția Republicii Moldova și prevederile cuprinse în alte acte normative care fac obiectul dosarului,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

Potrivit articolului 87 alineatul (1) din Constituția Republicii Moldova privind atribuțiile Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării), șeful statului concomitent este și comandantul suprem al forțelor armate. În conformitate cu alineatele (2), (3) și (4) ale normei constituționale menționate, în domeniul apărării Președintele Republicii Moldova are următoarele atribuții: declară, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau generală; în caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război și le aduce neîntârziat la cunoștința Parlamentului; poate lua și alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice, în limitele și în condițiile legii.

În sesizarea Procurorului General al Republicii Moldova se susține că legislația în vigoare, inclusiv Constituția, nu explică în mod expres asemenea noțiuni ca: forțele armate, conducerea supremă a forțelor armate și a Ministerului Apărării, de aceea se solicită Curții

Constituționale interpretarea lor.

Totodată, Procurorul General solicită interpretarea în sensul dacă Președintele Republicii Moldova, în calitate de comandant suprem al forțelor armate, este în drept, reieșind din atribuțiile șefului statului în domeniul apărării (articolul 87 din Constituție), să conducă Ministerul Apărării.

Examinînd sesizarea în cauză, Curtea Constituțională reține că noțiunile enumerate în sesizarea Procurorului General într-adevăr nu sînt explicate expres în Legea Supremă, dar acest lucru este logic. Constituția Republicii Moldova înglobează norme juridice, investite cu forță juridică supremă și reglementează numai relațiile sociale fundamentale, care sînt esențiale pentru instaurarea, menținerea și exercitarea puterii politice a poporului. Totodată, este de menționat că nu toate noțiunile, a căroră interpretare este solicitată de Procurorul General, sînt noțiuni constituționale. Noțiunile "conducerea supremă a forțelor armate" și "Ministerul Apărării" sînt stipulate în alte acte normative. Astfel, reieșind din faptul că, potrivit articolului 135 alineatul (1) litera b) din Constituția Republicii Moldova Curtea Constituțională interpretează numai Legea Supremă, a fost supusă interpretării doar noțiunea constituțională "forțele armate".

Curtea Constituțională consideră că noțiunea "forțele armate" poate fi interpretată corect, avîndu-se în vedere atît textul articolului 87 al Constituției Republicii Moldova, cît și definițiile la acest capitol din actele internaționale la care Republica Moldova este parte.

În conformitate cu articolul 43 din Protocolul I adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale "forțele armate ale unei Părți se compun din toate forțele, toate grupurile și toate unitățile armate și organizate ce sînt puse sub comandă, care răspund de conduita subordonaților săi față de această Parte..." (Republica Moldova a aderat la Protocolul menționat la 2 martie 1993). Luînd act de definiția din Protocolul adițional la Convenția de la Geneva, Curtea Constituțională consideră că forțele armate ale Republicii Moldova cuprind: Armata Națională și toate grupurile și unitățile armate subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Securității Naționale și Departamentului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale.

O asemenea interpretare corespunde și articolului 57 alineatul (2) din Constituție, conform căruia serviciul militar este satisfăcut în cadrul forțelor militare, destinate apărării naționale, pazei frontierei și menținerii ordinii publice, în condițiile legii, precum și Doctrinei militare, aprobate de Parlamentul țării la 6 iunie 1995 (Hotărîrea nr. 482-XIII).

Astfel, Curtea Constituțională consideră că în sensul prevederilor articolului 87 alineatul (1) din Constituția Republicii Moldova Președintele Republicii Moldova este comandantul suprem al tuturor forțelor armate menționate mai sus.

Cît privește problema din sesizarea Procurorului General privind dreptul șefului statului de a conduce Ministerul Apărării în calitate de comandant suprem al forțelor armate, Curtea Constituțională consideră că explicația se conține în însuși caracterul atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării, prevăzute de legislația în vigoare. De menționat că în sesizare sînt enumerate doar atribuțiile șefului statului în situații excepționale, prevăzute în articolul 87 alineatele (2) și (3), dar conform aceluiași articol alineatul (4) Președintele Republicii Moldova, în limitele și în condițiile legii, poate lua și alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice. Atribuțiile Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării, cu excepția celor stipulate direct în Constituție, sînt prevăzute în Legea nr. 964-XIII din 17 martie 1992 cu privire la apărare (articolul 5), Legea nr. 966-XIII din 17 martie 1992 cu privire la forțele armate (articolul 4) și în Legea nr. 968-XIII din 17 martie 1992 despre obligațiunea militară și serviciul militar al cetățenilor Republicii Moldova (articolele 4, 5, 6, 15, 37, 44 și 47).

Conform legilor enumerate Președintele Republicii Moldova,

comandantul suprem al forțelor armate, poartă răspundere personală pentru capacitatea de apărare a statului și capacitatea de luptă a forțelor armate și este investit cu următoarele atribuții:

- coordonează activitatea organelor puterii de stat și ale administrației de stat în domeniul apărării, inclusiv activitatea Ministerului Apărării;

- aprobă proiectele elaborate și prezentate de către Ministerul Apărării privind planul de construcție a forțelor armate, planul de mobilizare, de dotare a trupelor cu armament și tehnică militară, precum și propunerile privind alocările bugetare pentru necesitățile apărării;

- numește în funcție și destituie din funcție conducerea supremă a forțelor armate, cu excepția ministrului apărării, ministrului securității naționale și ministrului afacerilor interne, care, conform articolului 82 alineatul (2) din Constituție, pot fi revocați doar la propunerea Primului-ministru;

- acordă grade militare ce țin de corpul de ofițeri supremi, retrogradează, degradează și restabilește în aceste grade (general de brigadă, general de divizie, general de corp);

- aprobă lista funcțiilor care urmează să fie suplinite de ofițerii supremi;

- stabilește uniforma militară și însemnele de distincție ale militarilor, însemnele speciale de distincție;

- aprobă planurile și programele elaborate de Ministerul Apărării privind pregătirea ofițerilor după încorporarea în serviciul militar prin contract în instituțiile militare de învățământ;

- emite decrete privind încorporarea și demobilizarea din forțele armate.

Legea cu privire la forțele armate (articolul 4) stipulează că ministerul apărării este organul central al conducerii de stat a forțelor armate și exercită nemijlocit conducerea lor, iar ministrul apărării conduce acest minister. Dar analiza atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării, enumerate mai sus, demonstrează expres că un șir de propuneri, acțiuni, hotărâri și decizii ale Ministerului Apărării sînt valabile și produc anumite efecte juridice numai în cazurile în care ele sînt acceptate sau aprobate de către șeful statului. Pornind de la această premisă și avînd în vedere că Președintele Republicii Moldova, fiind șeful statului, este și comandantul suprem al forțelor armate, care poartă răspundere personală pentru capacitatea de apărare a statului și capacitatea de luptă a forțelor armate, Curtea Constituțională consideră că Președintele Republicii Moldova este în drept să conducă Ministerul Apărării. Desigur, în limitele atribuțiilor șefului statului în domeniul apărării, prevăzute în Constituție și actele normative, care nu contravin Legii Supreme.

Conform prevederilor articolului 94 alineatul (1) din Constituție Președintele Republicii Moldova în exercitarea atribuțiilor sale emite decrete obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului, iar în calitate de comandant suprem al forțelor armate, în limitele legii, emite ordine, obligatorii pentru întregul efectiv al forțelor armate.

Cît privește statutul juridic al conducerii supreme a forțelor armate și al Ministerului Apărării, el este prevăzut în Legea cu privire la forțele armate și în Legea cu privire la apărare, a căror interpretare nu ține de competența Curții Constituționale.

Pentru considerentele expuse în baza articolelor 4 și 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, conducîndu-se de prevederile articolului 68 din Codul Jurisdicției Constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Forțele armate ale Republicii Moldova sînt compuse din Armata Națională și din grupurile și unitățile armate subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Securității Naționale și Departamentului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale.

2. Președintele Republicii Moldova conduce Ministerul Apărării în

limitele atribuțiilor în domeniul apărării prevăzute în Constituția Republicii Moldova și în actele normative care nu contravin Legii Supreme.

3. Potrivit articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile.

Președintele
Curții Constituționale

Pavel BARBALAT

Chișinău, 16 decembrie 1996.
Nr. 15b.